

Mina lästips i jul

Norrl. Elitkapell

■ Inför det nya året — och decenniet — är det frestande att utfärda extra storslagna nyårslöften. Nu ska det äntligen bli av med än det ena, än det andra. Tex en lätt konditionshöjning, tänker många. Tänker jag. I väntan på det gnistrande skidföret och det slutgiltiga beslutet att sätta igång vill jag rekommendera Erik Bengtssons bok **Marathon** (Författarförlaget), som är mycket underhållande och inspirerande. Även om inte alla läsare kommer upp i Bengtssons träningsdos/vecka (16 mil) så får åtminstone jag god lust att sätta igång, med eller utan skidor under fötterna. Livfullt och med entusiasm berättar Bengtsson om forna tiders löparbragder, han vittnar om det egna kämpandet med mjölksyra och utmattning, men ger också mycket fina naturiakttagelser från sina träningsrundor runt övningsfälten vid I2 i Karlstad. Alltså: sätt igång: Läs! Spring! Gör tillvaron lättare!

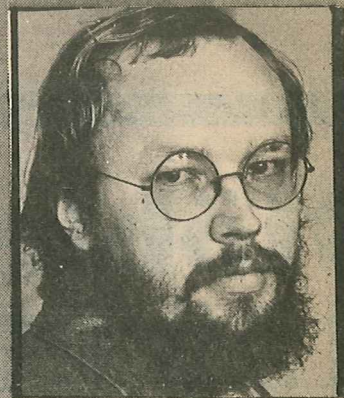
■ För ögat vill jag rekommendera trenne böcker. Två kommer från det nystartade Bildförlaget Öppna Ögon (som ägs och drivs av ca 150 kulturarbetare). **Det fina i kråksången** heter en text/bilderbok som återger sådant i vår vardag och verklighet "som är värt att slå vakt om, att slåss för, utveckla och bygga vidare på". Det har blivit en mycket vacker och mångskiftande bok, denna Bildförlagets första. Två enskilda bildkonstnärer har gett ut var sin bok, Channa Bankier och Marja Ruta. Det är den senares som jag fått tag i. **Bilderbok** heter det rätt och slätt, svartvita grafiska blad och teckningar. Många av bilderna utspelas i stads- eller förortsmiljöer, speciellt barnens utsatta roll i samhället gestaltas. Det är en gripande bildberättelse om ett samhälle som sätter köpkraften framför

mänskliga känslor och verkliga behov. En bok som både avbildar verkligheten och uppmanar oss att förändra den. Den tredje konstboken som jag här omnämner är en bok om den klassiske sagomålaren **John Bauer**, skriven av Gunnar Lindqvist (Liberförlag). Boken rymmer omkring 120 bilder i direktåtergivning efter originalen. Denna bok, där vi möter ältjuren Skutt och prinsessan Tuvstarr, berättar också mycket om människan bakom de vackra målningarna och om det konstnärliga arbetet som John Bauer utvecklade fram till den stora båtolyckan på Vättern 1918 då ängaren Per Brahe tog med John Bauer och hela hans familj i djupet.

■ **Örat** skall också ha sitt! Den amerikanske folkmusikkännaren Samuel Charters har under lång tid rest runt i Sverige och lyssnat sig in i vår rika spelmansmusik. Han har även genomfört grundliga genomsökningar av arkiv och museer, letat fram traditionsuppteckningar, gamla fotografier — inte minst Karl Lärkas fantastiska spelmansporträtt — och andra dokument och tidningsnotiser. Sammantaget ger detta, plus de berättelser som **Spelmännen** (Wahlström & Widstrand) ger en levande och stimulerande bild av svensk folkmusik av igår, och idag. Den stora, vackra och rikt bildsatta boken ledsagas dessutom av en LP-skiva med såväl gamla raspiga upptagningar från 1910-talet som låtar från 70-talets mitt. (Skivmärket är Sonet)

Om folkmusik handlar också årets **Fataburen**, som är Nordiska museets och Skansens årsbok för 1979. Bland annat kan man där läsa Jan Lings tankeväckande och delvis kritiska genomgång av dagens svenska folkmusik och Märta Ramstens skriver om Sveriges Radios hantering av svensk folkmusik genom åren.

● **HÖSTEN** är bokflodens tid, julen är rena rama vattenfallet. Tidningarna fylls med bokförlagsannonser och skyltfönstren lockar med prunkande omslag. Inför det nya året vill jag passa på att fånga upp några av de böcker som jag hoppas att många människor kommer att ta sig an. Det blir en mycket blandad kost som jag frestar med och valet är gi-

Bengt Berg

vetris helt personligt.

Redaktören heter Gunnar Ternhag, och han har haft ambitionen att behandla både vokal och instrumental musikt-tradition.

Om man skall komplettera böckerna med ytterligare några skivor får det bli dessa: **Ungdom som håller sig roliga** av den västerbottniska gruppen Burträskara (Oktober OSLP 525). Det är mycket spelglädje som är nedlagd i denna LP, som är variationsrik och väldigt levande. Detsamma gäller Norrlåtar LP, **Urminnes hävd** (Manifest) som kom ut -78. Norrlåtar för arvet vidare, breddar basen för folkmusiken genom att föra in nuet — tex "Rädda Kalixälven" — i sin musik. Den tredje och sista skivan är **Norrtelje Elitkapell**, (OSLP 529), som fortsätter i Viksta Lasses och Eric Sahlströms uppländska fotspår. Denna grupp vill även föra "dansbanetraditionen" vidare med låtar som Schottis i nattskjortan och jazz à la Riala.

■ Nu två böcker om industrin och hotet mot folks arbeten. **I järnets bälte** (liber) handlar förstas om Bergslagen och bruksorternas hot under strukturmövandlingarna men också om järnhanterings historia. För texten svarar Curt Lundberg, som själv vuxit upp i Bergslagen, och för den mycket starka fotodelen Odd Uhrbom. Det är ett styvt arbete de båda lagt ned på detta samtidokument som samtidigt reser stora och allvarliga frågor inför framtiden.

Ett annat slags dokumentation möter vi i **Hissmofors lever** (Författarförlagets Liv i Sverige-serie). Det handlar även här om nedläggning och brukskultur. För texterna sva-

rar deltagarna i en skrivarkonferens i jämtländska Hissmofors som författare Peter Mosskin hållit på Pappers avd 25 därstädes. Resultatet har blivit bilder, berättelser, historier och dikter — en boklig revy av livet på bruket utanför grindarna. Det är en bok som manar till efterföljd. Fortfarande finns många blad oskrivna i arbetarrörelsens historia!

■ **Mina ungar**. Dagbok från en byskola (LTs förlag) är skriven och illustrerad av Berta Hansson, som var lärarinna i Fredrika kyrkby i Västerbotten från 1935 till världskrigets slut. Boken utgör en levande skildring av byskolebarnen och livet i skolan. Om framtiden för våra barn handlar indirekt Per Kågesons/Kerstin Ahlgrens **Kärnkraften** (Prisma), en bilderbok för alla åldrar och rikt illustrerad med teckningar och fotografier. Boken är mycket pedagogisk och därför lämplig för den som känner sig osäker inför folkomröstningen i mars nästa år.

■ Till sist — en av 70-talets viktigaste böcker, nämligen Lasse och Lisa Bergs **Mat och makt** (Gidlunds förlag) som ger mycket dystra inblickar i världens tillstånd, men som även pekar på positiva möjligheter till jämnare fördelning av mat och välbefinnande. Idag hungrar en miljard människor, men detta är ingen naturlag — det går att ändra på! Svältens orsaker är möjliga att komma till rätta med. Läs därför Mat och makt, reagera och ta ställning. Vårt dagliga bröd måste delas av alla!

Med detta vill jag önska alla och envar — Ett Meningsfullt 80-tal!

BENGT BERG

"Det finns i kråksången" heter en text/bilderbok som återger sådant i vardag och verklighet som är värt att leva och slå vakt om, att slåss för, utveckla och bygga vidare på. . ."